

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

Τμήμα Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας

**25ο Πανελλήνιο Μεταπτυχιακό Εντατικό Σεμινάριο-Συνέδριο
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ**

**Πανεπιστημιούπολη Γάλλου/ Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο
8 - 10 Νοεμβρίου 2019**

Το Πανελλήνιο Μεταπτυχιακό Εντατικό Σεμινάριο-Συνέδριο για υποψήφιους διδάκτορες και νέους ερευνητές αποτελεί συνέχεια του κύκλου των Διεθνών Μεταπτυχιακών Θερινών Σχολείων των Ανωγείων (Anogia Summer Schools) και της ακαδημαϊκής παράδοσης που έχει εδραιωθεί ήδη από το 1994 με σκοπό την προώθηση του διεπιστημονικού διαλόγου στις κοινωνικές επιστήμες. Το φετινό Μεταπτυχιακό Εντατικό Σεμινάριο-Συνέδριο οργανώνεται από το Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας, του Τμήματος Κοινωνιολογίας και επικεντρώνεται σε μια ποικιλία ζητημάτων που απασχολούν τις κοινωνικές επιστήμες: τη σύγχρονη κοινωνική θεωρία και μεταθεωρία στις κοινωνικές επιστήμες· τους ποσοτικούς, ποιοτικούς και μεικτούς σχεδιασμούς στην κοινωνική και εκπαιδευτική έρευνα· τις πολιτικές των κοινών και την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία· τα κοινωνικά κινήματα και την ηθική-κριτική της οικονομίας της αγοράς· τις διεπιστημονικές-κριτικές προσεγγίσεις του τουρισμού, της αναψυχής και της ταξιδιωτικής εμπειρίας· την κοινωνική έρευνα για το φύλο στις ανθρωπιστικές σπουδές και τις κοινωνικές αναπαραστάσεις τον εθνικισμό και τις ταυτότητες

Τα βασικά οργανωτικά και θεματικά χαρακτηριστικά του Συνεδρίου-Σεμιναρίου είναι τα ακόλουθα:

- Αφορά κυρίως τη μεθοδολογία της έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες, επιχειρώντας να συμβάλει στη συγκρότηση μιας κοινότητας διαλόγου μεταξύ επιστημόνων διαφορετικών ερευνητικών παραδειγμάτων. Το Σεμινάριο-Συνέδριο δίνει βήμα σε νέους επιστήμονες, αφουγκράζεται σύγχρονες επιστημονικές τάσεις και ρεύματα και αναπτύσσει ένα γόνιμο διεπιστημονικό διάλογο.
- Ο θεσμός έχει μια δημοκρατική δομή λειτουργία που οργανώνεται γύρω από επιστημονικές κοινότητες ερευνητών, διδασκόντων και φοιτητών που διαμορφώνονται από κάτω ενισχύοντας τη συμμετοχική δράση και τον κριτικό

διάλογο γύρω από κρίσιμα επιστημονικά ζητήματα και ερωτήματα που απασχολούν τις κοινωνικές επιστήμες.

- Οι δραστηριότητες του συνεδρίου λαμβάνουν χώρα στις εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου Κρήτης και ενισχύουν τη θεωρητική και επιστημονική ανατροφοδότηση στις ερευνητικές και εκπαιδευτικές εμπειρίες των προηγούμενων Σεμιναρίων-Συνεδρίων καθώς επίσης την καινοτομία και τον κριτικό στοχασμό στην έρευνα και τη θεωρία των κοινωνικών επιστημών.
- Επιλεγμένα κείμενα των εργασιών του σεμιναρίου-συνεδρίου εκδίδονται σε ηλεκτρονικά πρακτικά συνεδρίου ή σε επιλεγμένους συλλογικούς τόμους με την επιμέλεια των συντονιστών των ομάδων εργασίας.

Συντονιστής του Εντατικού Σεμιναρίου-Συνεδρίου είναι ο Καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης Γιάννης Ζαϊμάκης, Διευθυντής του Εργαστηρίου Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας.

Την **Οργανωτική Επιτροπή** του Εντατικού Σεμιναρίου-Συνεδρίου αποτελούν οι εξής: Γιάννης Ζαϊμάκης, Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης· Νίκος Σερντεδάκης, Επίκουρος Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης· Μανόλης Τζανάκης, Επίκουρος Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης· Γιώργος Τσιώλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης· Ελένη Φουρναράκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παν/μίου Κρήτης· Αλέξανδρος Τσιριντάνης, μέλος ΕΤΕΠ, Παν/μίου Κρήτης και ομάδες προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών του ΜΠΣ «Κοινωνιολογία» του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Την **Επιστημονική Επιτροπή** απαρτίζουν οι: Σοφία Αδάμ, Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο· Βασίλης Αράπογλου, Επίκουρος Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης· Κώστας Γκούνης, Αναπληρωτής Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης· Γιώργος Γριτζάς, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης, Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσσαλονίκης· Αλεξάνδρα Ζαββού, Διδάσκουσα, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Παν/μίου Κρήτης· Γιάννης Ζαϊμάκης, Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης· Κάρολος-Ιωσήφ Καβουλάκος, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης, Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσσαλονίκης· Γιάννης Κάλλας Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Παν. Αιγαίου· Στεφανία Καλογεράκη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Παν/Κρήτης· Χριστίνα Καρακιουλάφη, Επίκουρη Καθηγήτρια Παν/μίου Κρήτης· Κατερίνα Κόπακα, Καθηγήτρια, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας, Παν/μίου Κρήτης· Κατερίνα Δαλακούρα, Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών, Παν/μίου Κρήτης· Κατερίνα Μάρκου, Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας, Δημοκriteίου Παν/μιου Θράκης· Άγγελος Μουζακίτης Επίκουρος Καθηγητής, Παν/μίου Κρήτης· Δέσποινα Νάζου, Ερευνήτρια Παν/μιο Αιγαίου· Γιώργος Νικολακάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής Παν/μιο Κρήτης· Μιχάλης Νικολακάκης Δρ. Κοινωνιολογίας, Παν/μίου Κρήτης· Βάσω Πετούση, Αναπλ. Καθηγήτρια Παν/μίου Κρήτης· Νίκος Ποταμιάνος, Ερευνητής Ινστιτούτο Μεσογειακών Μελετών· Βασίλης Ρωμανός, Επίκουρος Καθηγητής, Παν/μίου Κρήτης· Νίκος Σερντεδάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης· Αθηνά Σκουλαρίκη, Επίκουρη Καθηγήτρια Παν/μίου Κρήτης· Μανόλης Τζανάκης, Επίκουρος Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης· Γιώργος Τσιώλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης· Ελένη Φουρναράκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παν/μίου Κρήτης· Βασιλεία Χατζηνικήτα, Καθηγήτρια, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Θεματικές Ομάδες Εργασίας και συνεδρίες σε ολομέλειες

Η οργάνωση του Σεμιναρίου-Συνεδρίου γίνεται με βάση **Θεματικές Ομάδες Εργασίας**, στις οποίες οι υποψήφιοι διδάκτορες, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές του Τμήματος και οι συμμετέχοντες ερευνητές παρουσιάζουν τις εργασίες τους. Κάθε ομάδα εργασίας πραγματοποιεί **σε ημερήσια βάση δύο συνεδρίες**. Στις συνεδρίες αυτές οι συμμετέχοντες παρουσιάζουν τις εργασίες τους στην ομάδα και ακολουθεί εκτενής συζήτηση. Οι υποψήφιοι διδάκτορες και οι μεταπτυχιακοί φοιτητές, πέρα από την εργασία που θα παρουσιάσουν θα έχουν την ευκαιρία, στο περιθώριο των εργασιών του συνεδρίου, να συζητήσουν με τους συμμετέχοντες θέματα που σχετίζονται με την ερευνητική τους δραστηριότητα. Επίσης, πραγματοποιούνται **ειδικές συνεδρίες σε ολομέλεια**, με επιλεγμένους ομιλητές, οι οποίοι εισηγούνται θέματα σχετικά με τους παρακάτω θεματικούς άξονες.

Θεματικές Ομάδες Εργασίας

1. Κοινωνική Θεωρία

Συντονισμός: Άγγελος Μουζακίτης και Βασίλης Ρωμανός

Η συγκεκριμένη ομάδα απευθύνεται σε όλους όσους εστιάζουν την έρευνά τους σε ζητήματα της κλασικής και σύγχρονης κοινωνικής θεωρίας και μεταθεωρίας των κοινωνικών επιστημών. Πέραν των επιστημολογικών και ιδεολογικών διενέξεων που μαζί με τις πολιτικές και ευρύτερες κοινωνικές συνθήκες της εποχής συνδιαμόρφωσαν την πορεία των κοινωνικών επιστημών κατά τον 19^ο αιώνα, έμφαση θα δοθεί και σε ρεύματα της κοινωνικής σκέψης που διαμορφώθηκαν τον 20^ο αιώνα, όπως ο δομισμός και ο μεταδομισμός, η φαινομενολογία, η ερμηνευτική, η γλωσσική στροφή στην αναλυτική και ηπειρωτική παράδοση, η ψυχανάλυση, η κριτική θεωρία, η συστημική θεωρία, κ.α. Ευπρόσδεκτες είναι εισηγήσεις που εστιάζουν στην ανάλυση των πολιτικών, ηθικών και πολιτισμικών προταγμάτων της νεωτερικότητας ή ακόμη και των ποικίλων μορφών τις οποίες έχουν προσλάβει οι νεωτερικές κοινωνίες. Παράλληλα με τη δημιουργία ενός κατάλληλου περιβάλλοντος για την προώθηση του διεπιστημονικού διαλόγου γύρω από τις προαναφερόμενες προβληματικές, πρωταρχικό μέλημα αυτής της ομάδας εργασίας παραμένει η υποστήριξη του θεωρητικού και επιστημολογικού αναστοχασμού των διδακτορικών διατριβών που βρίσκονται εν εξέλιξη, δηλαδή η ενίσχυση της κριτικής συνειδητοποίησης και αποσαφήνισης των θεωρητικών, μεθοδολογικών και επιστημολογικών προϋποθέσεων και συνεπειών των ερευνητικών τους εγχειρημάτων.

2. Ποσοτικοί, ποιοτικοί και μεικτοί σχεδιασμοί στην κοινωνική και εκπαιδευτική έρευνα

Συντονισμός: Γιώργος Τσιώλης, Στεφανία Καλογεράκη, Βασιλεία Χατζηνικήτα, Γιάννης Κάλλας

Στην κοινωνική και εκπαιδευτική εμπειρική έρευνα έχει επικρατήσει να αναφερόμαστε σε δύο διακριτές προσεγγίσεις: την ποσοτική και την ποιοτική. Οι εν λόγω προσεγγίσεις θεμελιώνονται σε διαφορετικές οντολογικές, επιστημολογικές και θεωρητικές παραδοχές. Κατά συνέπεια, ακολουθούν διαφορετικούς μεθοδολογικούς σχεδιασμούς, αξιοποιούν διαφορετικές μεθόδους συλλογής / παραγωγής και ανάλυσης δεδομένων.

υιοθετούν εναλλακτικά κριτήρια ελέγχου ποιότητας της ερευνητικής διαδικασίας. Ωστόσο, η ανάδειξη του «παραδείγματος» των μεικτών μεθόδων και οι εφαρμογές του συνέβαλε στη σχετικοποίηση μιας τέτοιας καθαρής διάκρισης και ανέδειξε τη σημασία συνδυαστικών προσεγγίσεων στη διερεύνηση συγκεκριμένων ερευνητικών ερωτημάτων. Προς την κατεύθυνση αυτή συνεισέφερε, επίσης, η διεύρυνση του φάσματος των «υλικών», που μπορούν να αξιοποιηθούν ως «ερευνητικά δεδομένα», η ανάπτυξη ερευνητικών τεχνολογιών, λογισμικών προγραμμάτων και ερευνητικών υποδομών, καθώς και η ανάπτυξη νέων υβριδικών μεθόδων. Η παρούσα Θεματική Ομάδα Εργασίας θα συζητήσει τις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στο πεδίο της κοινωνικής και εκπαιδευτικής εμπειρικής έρευνας και θα δώσει βήμα σε υποψήφιους/ες διδάκτορες και νέους/ες ερευνητές/τριες για να παρουσιάσουν την εργασία τους. Ειδικότερα, θα συζητηθούν ζητήματα που αφορούν στην ιδιαιτερότητα των δεδομένων της εμπειρικής κοινωνικής και εκπαιδευτικής έρευνας, τη διαλεκτική σχέση της θεωρητικής παραγωγής και της ανάλυσης εμπειρικών δεδομένων, τα διλήμματα και τις προκλήσεις, που αντιμετωπίζει ο/η ερευνητής/τρια κατά τη συλλογή/παραγωγή και την ανάλυση κοινωνικών δεδομένων, τα ζητήματα συναρμογής μεθόδων στους μεικτούς ερευνητικούς σχεδιασμούς, τις δυνατότητες και τους περιορισμούς της δευτερογενούς ανάλυσης κοινωνικών δεδομένων, τις αρχές και τις διαδικασίες ελέγχου ποιότητας στην κοινωνική έρευνα καθώς και ζητήματα ηθικής και ερευνητικής δεοντολογίας.

3. Πολιτικές των κοινών: κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία και κοινότητες χειραφέτησης

Συντονισμός: Γιώργος Γκριτζάς, Γιάννης Ζαϊμάκης, Κάρολος-Ιωσήφ Καβουλάκος και Γιώργος Νικολακάκης

Σε συνεργασία με το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Στις συνθήκες των ακραίων ανισοτήτων, των απορύθμισης της κοινωνικής ζωής και της κρίσης των σύγχρονων αντιπροσωπευτικών δημοκρατιών η συζήτηση για την κοινά και την υπεράσπιση τους καταλαμβάνει ένα διαρκώς αυξανόμενο χώρο στη δημόσια συζήτηση. Τα κοινά συνιστούν ένα πεδίο αναστοχαστικής σκέψης αλλά και ένα εργαστήρι πειραματισμών με εναλλακτικές μορφές κοινωνικών σχέσεων, τρόπων ζωής, συστημάτων διαχείρισης πόρων και κοινωνικής παραγωγής.

Στο πλαίσιο των πολιτικών των κοινών οργανώσεις της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας (ΚΑΛΟ) και χειραφετητικές κοινότητες επιχειρούν να αξιοποιήσουν κοινούς πόρους να επανιδιοποιηθούν τον κοινωνικό πλούτο και να συγκροτήσουν μια οικονομία των κοινών που λειτουργεί ως ένα εναλλακτικό παράδειγμα στην οικονομία της αγοράς ή στην κρατικά σχεδιασμένη οικονομία. Έννοιες όπως τα «κοινά», «αλληλέγγυα και συνεργατική οικονομία», «ηθική οικονομία», «κοινωνική οικονομία», «κοινωνική επιχειρηματικότητα» και κοινωνική κοινοτομία χαρακτηρίζονται από πολυσημία και οι σημασίες τους ποικίλουν ανάλογα με τα ιδεολογικά και πολιτικά τους πλαίσια μέσα στα οποία χρησιμοποιούνται. Στην ομάδα εργασίας θα επιχειρηθεί η θεωρητική επεξεργασία και η κριτική ανάλυση ζητημάτων που αφορούν τις θεωρίες των

κοινών και της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και το εννοιολογικό οπλοστάσιο που πλαισιώνει τη σχετική συζήτηση: αυτοδιαχείριση, αυτονομία, αυτάρκεια, συμμετοχικότητα, προεικόνιση, αποανάπτυξη. Επιπλέον, θα παρουσιαστούν όψεις των ανθρωπολογικών, θεσμικών και κοινωνιολογικών διαστάσεων της ΚΑΛΟ στην Ελλάδα προ και μετά την κρίσης και θα εξεταστούν ζητήματα που αφορούν την εμπειρική πραγματικότητα της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας μέσα από ιδιαίτερα παραδείγματα συλλογικοτήτων σε τοπικές κοινωνίες που θα αναδείξουν τις προκλήσεις, τα όρια και τις προοπτικές τους. Σε αυτήν την κατεύθυνση η ομάδα θα καλέσει δίκτυα εναλλακτικών συλλογικοτήτων που ασχολούνται με τα κοινά με απώτερο στόχο τη σταθερή δικτύωση και την επικοινωνία του πανεπιστημίου και των ερευνητικών κοινοτήτων της με την τοπική κοινωνία και τις συλλογικότητες της.

4. Κοινωνικά κινήματα, ηθική και κριτική της οικονομίας της αγοράς

Συντονισμός Νίκος Σερντεδάκης, Χριστίνα Καρακιουλάφη και Νίκος Ποταμιάνος

Οργανώνεται στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος "Ηθική οικονομία. Ζητήματα ηθικής στον δημόσιο λόγο σχετικά με την αγορά και το κέρδος, Ελλάδα τέλος 19ου αιώνα - πρώτο μισό 20ού αιώνα", που χρηματοδοτείται από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ) και από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ), με αρ. σύμβασης έργου 1043.

Τα κοινωνικά κινήματα βασίζονται σε μια κριτική στάση προς πτυχές της κοινωνικής πραγματικότητας, η οποία ενέχει συνήθως και μια ισχυρή ηθική διάσταση, με την επίκληση και την επεξεργασία μιας ποικιλίας αξιών και στάσεων (π.χ. αξιοπρέπεια, τιμή, δικαιοσύνη κλπ) και με τον ηθικό στιγματισμό του αντίπαλου ως ανήθικου, άπληστου, ανέντιμου κλπ. Σε αυτή τη θεματική ομάδα εργασίας θέλουμε να εστιάσουμε σε κινήματα και κριτικές που αφορούν την οικονομία και την κοινωνία της αγοράς, από τις απαρχές της εγκαθίδρυσής της μέχρι σήμερα. Σε ποιο βαθμό και με ποιους τρόπους αυτή κατηγορείται ως "ανήθικη" από όσους κινητοποιούνται για οικονομικά και μη ζητήματα; Ποιες είναι οι αντιλήψεις για τον ορθό και δίκαιο τρόπο συμπεριφοράς των οικονομικών υποκειμένων που υποβόσκουν πίσω από τις διάφορες μορφές κοινωνικής διαμαρτυρίας;

Μία έννοια που μπορεί να αποτελέσει εδώ κεντρικό σημείο αναφοράς είναι η "ηθική οικονομία": την εισήγαγε ο ιστορικός E. P. Thompson το 1971 για να αναφερθεί στις αντιλήψεις που τροφοδοτούσαν τις κινητοποιήσεις του "πλήθους" κατά τις "ταραχές για την τροφή" στην Αγγλία του 18ου αιώνα -αντιδιαστέλλοντάς τις με τη φιλελεύθερη "πολιτική οικονομία" του Άνταμ Σμιθ. Βασικά χαρακτηριστικά της έννοιας της ηθικής οικονομίας στην αρχική της εκδοχή υπήρξαν η αναφορά σε μια παράδοση κρατικών πολιτικών και εθιμικών ρυθμίσεων που αποσκοπούσαν στην εξασφάλιση του επισιτισμού και γενικότερα στη ρύθμιση της αγοράς, οι σχέσεις αμοιβαιότητας μεταξύ αρχόντων και αρχομένων, η λαϊκή κινητοποίηση. Η έννοια στα επόμενα χρόνια χρησιμοποιήθηκε σε πολύ διαφορετικά συμφραζόμενα (από τις συγκρούσεις στους χώρους εργασίας μέχρι την ανθρωπιστική βοήθεια, από τη δημιουργία του κράτους πρόνοιας μέχρι τις καταλήψεις στέγης), αποκτώντας μια μεγάλη ποικιλία διαφορετικών νοημάτων -με καθοριστική τη συμβολή της μελέτης του J. Scott για την "ηθική οικονομία του αγρότη" στη διάδοσή της στην κοινωνική ανθρωπολογία. Η ευελιξία αυτή της έννοιας της "ηθικής οικονομίας" την κατέστησε περίπου συνώνυμη με ένα

απροσδιόριστο σύνολο αυθόρμητων, μη-λόγιων/επιστημονικών και οπωσδήποτε μη-καπιταλιστικών αντιλήψεων για τη δίκαιη λειτουργία της οικονομίας.

Η εν λόγω θεματική ενότητα αποσκοπεί στο να προωθήσει τη συζήτηση για τον ορισμό και την αποτελεσματική χρήση της έννοιας της ηθικής οικονομίας, καθώς και γενικότερα τη μελέτη του ηθικού στοιχείου στον λόγο κοινωνικών και πολιτικών υποκειμένων που αφορά την οικονομία και ιδίως την αγορά.

5. Το φύλο στην έρευνα. Μεθοδολογικά, εμπειρικά και αναλυτικά ζητήματα στην κοινωνική έρευνα και τις ανθρωπιστικές σπουδές.

Συντονισμός: Βάσω Πετούση, Ελένη Φουρναράκη, Αλεξάνδρα Ζαββού, Κατερίνα Κόπακα, Κατερίνα Δαλακούρα

Σε συνεργασία με το Εργαστήριο Το Φύλο στις Κοινωνικές Επιστήμες

Το αυξημένο ενδιαφέρον για την οπτική του φύλου είναι ορατό στην έρευνα νέων ερευνητριών και ερευνητών αλλά και μεταξύ φοιτητριών και φοιτητών. Παράλληλα, η ένταξη της διάστασης του φύλου στην έρευνα αποτελεί έναν από τους πυλώνες της χρηματοδοτούμενης έρευνας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, τόσο η έρευνα όσο και αντίστοιχες ερευνητικές και άλλες πολιτικές επανακάμπτουν σε κυριολεκτικές χρήσεις του φύλου, στη συμπερίληψή του ως απλή περιγραφική μεταβλητή ή στην ταύτιση του φύλου με τις γυναίκες, συσκοτίζοντας έτσι τη συνθετότητα αλλά και την πολυπρισματικότητα της οπτικής του φύλου στις κοινωνικές επιστήμες. Ο στόχος της παρούσας θεματικής είναι ακριβώς να λειτουργήσει ως χώρος για τη συζήτηση αυτής της συνθετότητας και πολυπρισματικότητας.

Η παρούσα θεματική ομάδα, λοιπόν, σε συνεργασία με το Εργαστήριο Μελετών για το Κοινωνικό Φύλο, εστιάζει στις προκλήσεις, τις δυνατότητες και τη δυναμική της έρευνας για το φύλο και της ενσωμάτωσης της οπτικής του φύλου στη μεθοδολογία και την έρευνα με ιδιαίτερη έμφαση σε διεπιστημονικές προσεγγίσεις που εξετάζουν το φύλο ως αναλυτική κατηγορία σε αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση με κατηγορίες όπως τάξη, φυλή, εθνικότητα, σώμα, χώρος κ.ά.

Ερευνήτριες και ερευνητές από διαφορετικές κοινωνικές επιστήμες που χρησιμοποιούν το φύλο ως κεντρική κατηγορία ανάλυσης για να καταδείξουν πώς οι έμφυλες σχέσεις δομούνται, αναπαράγονται και αλλάζουν στο πλαίσιο πολλαπλών σχέσεων δύναμης και εξουσίας, στο παρόν και στο ιστορικό παρελθόν, προσκαλούνται να συμμετέχουν. Ιδιαίτερα ενθαρρύνονται να συμμετέχουν ερευνήτριες και ερευνητές που μελετούν πεδία λιγότερο μελετημένα στα καθ' ημάς από την οπτική του φύλου, όπως η οικονομία, η πολιτική, η μετανάστευση, ο αθλητισμός, η σεξουαλικότητα, η υγεία κ.ά., καθώς και ερευνήτριες και ερευνητές που προέρχονται από πειθαρχίες οι οποίες δεν σχετίζονται 'παραδοσιακά' με τη μελέτη του φύλου ως κοινωνικής και πολιτισμικής κατηγορίας, όπως για παράδειγμα η ιατρική, η επιστήμη των υπολογιστών κ.ά. Στη θεματική προσκαλούνται επίσης να παρουσιάσουν τις εργασίες τους όσες και όσοι ενσωματώνουν την οπτική του φύλου σε όλα τα στάδια της έρευνας: σχεδιασμό, διεξαγωγή, ανάλυση και εφαρμογή αποτελεσμάτων.

6. Τουρισμός, αναψυχή και ταξιδιωτικές εμπειρίες: Διεπιστημονικές κριτικές προσεγγίσεις

Συντονισμός: Δέσποινα Νάζου, Μιχάλης Νικολακάκης και Μανόλης Τζανάκης

Ο τουρισμός αποτελεί ένα από τους ταχύτερα επεκτεινόμενους οικονομικούς κλάδους στον κόσμο, με ευρύτερες κοινωνικές συνέπειες, καθώς βρίσκεται στο επίκεντρο μιας διαδικασίας κινητικότητας ανθρώπων και πολιτισμών για ψυχαγωγικούς και επιχειρηματικούς σκοπούς. Αποτελεί μια από τις κινητήριες δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης καθώς πολλές τοπικές κοινωνίες, από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα και μετά, συνδέονται με υπερτοπικά οικονομικά και πολιτισμικά δίκτυα. Ο τουρισμός συνδέεται με την επέκταση της εμπορευματοποίησης σε πλείστα πεδία της κοινωνικής πραγματικότητας, συμβάλλοντας στην εξάπλωση νέων καταναλωτικών και πολιτισμικών έξεων καθώς και στην προβληματοποίηση «εμπεδωμένων» ταυτοτικών σχημάτων τόσο περί της τοπικότητας όσο όμως και περί του «κοσμοπολιτισμού». Επιπλέον, ο τουρισμός μεταβάλλει ριζικά και επανανοσηματοδοτεί τις έμφυλες σχέσεις και ιδεολογίες, διαμορφώνει νέες εργασιακές και επιχειρηματικές κουλτούρες και εγκαθιδρύει άνισες σχέσεις δύναμης τόσο εντός των τοπικών κοινωνιών όσο και στις διαπολιτισμικές συναντήσεις των εκάστοτε «ντόπιων» με τους πολλούς και διαφορετικούς «άλλους».

Η μελέτη του τουριστικού φαινομένου υπό την οπτική της κοινωνιολογίας και της ανθρωπολογίας έχει ως αφετηρία τη δεκαετία του '70 και επικεντρώνεται σε ζητήματα όπως η ανάπτυξη και η κοινωνική αλλαγή, η σύνδεση παράδοσης και πολιτισμικής κληρονομιάς με την «αυθεντικότητα», την «εθνική» ταυτότητα και την εντοπιότητα, οι τουριστικές αναπαραστάσεις, ο τουριστικός λόγος και οι ιδεολογίες που επηρεάζουν τα κίνητρα και τις τουριστικές εμπειρίες των υποκειμένων. Τόσο η κοινωνιολογική όσο και η ανθρωπολογική έρευνα ανέδειξαν τον τουρισμό ως κοινωνική και πολιτισμική πρακτική που επαναθεματοποιεί την έννοια των διακοπών, της αναψυχής, της ταξιδιωτικής πρακτικής του τουρίστα, υποκείμενους σε ιστορικούς, γεωγραφικούς και κοινωνικούς προσδιορισμούς.

Η θεματική αυτή ομάδα εργασίας, υπό το πρίσμα του διεπιστημονικού διαλόγου και του κριτικού αναστοχασμού, έχει ως στόχο (α) να αναδείξει τις σύγχρονες έρευνες που πραγματοποιούν ερευνητές και ερευνήτριες στην Ελλάδα και διεθνώς στο πλαίσιο της κοινωνιολογίας και της ανθρωπολογίας του τουρισμού, (β) να συζητήσει κοινωνιολογικές και ανθρωπολογικές μελέτες των προηγούμενων χρόνων που διαμόρφωσαν το «νεόκοπο» επιστημονικό πεδίο των Τουριστικών Σπουδών, και (γ) να φέρει κοντά ερευνητές/τριες από διαφορετικά γνωστικά πεδία ώστε, μέσα από την κριτική προσέγγιση του τουριστικού φαινομένου, να καταδειχτεί η δυναμική του τουρισμού ως πεδίου έρευνας και οι πιθανές μελλοντικές του κατευθύνσεις.

7. Κοινωνικές αναπαραστάσεις, εθνικισμός και ταυτότητες: Αφηγηματικές πρακτικές, νέα μέσα και τεχνολογία

Συντονισμός: Χριστίνα Κωνσταντινίδου, Αθηνά Σκουλαρίκη, Κατερίνα Μάρκου, Σπύρος Τζόκας

Το ζήτημα των κοινωνικών αναπαραστάσεων και της συγκρότησης των ταυτοτήτων απασχολεί την κοινωνική έρευνα τις τελευταίες δεκαετίες. Καθώς οι αναπαραστάσεις ορίζουν μια κοινή κατανόηση του κοινωνικού κόσμου στο εσωτερικό μιας κοινωνίας ή

μιας κοινωνικής υπο-ομάδας, συμβάλλουν στη διαμόρφωση της αυτό-εικόνας και της εικόνας του άλλου, στη διαπραγμάτευση δηλαδή της ταυτότητας και της ετερότητας με βάση κοινά αποδεκτές αξίες, προσλήψεις και προκαταλήψεις. Ο λόγος (discourse) και οι ανταγωνιστικές αφηγήσεις (narratives) αποτελούν το πεδίο διαμεσολάβησης της κοινωνικής εμπειρίας, και συνεπώς καθορίζουν την παραγωγή, την αναπαραγωγή και το μετασχηματισμό των κοινωνικών ταυτοτήτων και διαιρέσεων. Στη διαδικασία αυτή, κρίσιμο ρόλο παίζει ο εθνικισμός – ως πλαίσιο αντίληψης της πραγματικότητας, ως κυρίαρχος λόγος, αλλά και (στην ακραία εκδοχή του) ως πολιτική ιδεολογία. Υπό αυτή την οπτική, το ενδιαφέρον της θεματικής ομάδας θα επικεντρωθεί σε μελέτες που αφορούν στις συγκρούσεις γύρω από την έννοια της ταυτότητας, στον εθνικιστικό λόγο, στην άκρα δεξιά, στη μετανάστευση, στην ξενοφοβία κλπ. Θα επιχειρήσουμε να συζητήσουμε σχετικά θέματα μέσα από σύγχρονες επιστημολογικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις και τη μελέτη διαφορετικών πηγών: μαρτυρίες, συνεντεύξεις, αρχεία, έντυπο και ψηφιακό υλικό, ΜΜΕ, διαδίκτυο και μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Προθεσμία υποβολής αιτήσεων συμμετοχής και περιλήψεων ανακοινώσεων στις Θεματικές Ομάδες Εργασίας.

Οι ενδιαφερόμενες/οι διδάσκοντες-ερευνητές που επιθυμούν να συμμετέχουν καλούνται να ενημερώσουν την Οργανωτική Επιτροπή, έως τις 25 Σεπτεμβρίου 2019, με e-mail στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: socialmethods@social.soc.uoc.gr, αποστέλλοντας τίτλο και σύντομη περίληψη της εισήγησής τους (έως 200 λέξεις). Έτοιμη φόρμα δήλωσης συμμετοχής είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <http://sociology.soc.uoc.gr/ekaeke/?p=484>

Επιλεγμένα κείμενα από τις θεματικές εργασίες μπορεί να δημοσιευτούν μελλοντικά σε εκδόσεις πρακτικών ή συλλογικών τόμων με τη φροντίδα των συντονιστών των ομάδων. Τα κείμενα δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 9.000 λέξεις και οι περιλήψεις τις 200 λέξεις, οφείλουν δε να περιλαμβάνουν διεύθυνση, τηλέφωνο, e-mail και ιδιότητα του/της ενδιαφερομένου/ης. Οι καταληκτικές ημερομηνίες για την παράδοση των υπό δημοσίευση κειμένων θα ανακοινωθούν μετά την ολοκλήρωση του συνεδρίου.

Με εκτίμηση

Γιάννης Ζαϊμάκης
Πρόεδρος του Τμήματος Κοινωνιολογίας
Δ/ντης του Εργαστηρίου Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής
Έρευνας